

Na pomezí Moravy a Slezska byla patrně koncem 13. století založena hornická osada u naleziště stříbrných a olověných rud. Již v roce 1301 je jmenována jako město olomoucké kapituly - první písemná zmínka o městě.

Počátkem XIX. století, podstatně později než na jiných místech v Evropě, začala v této oblasti moravskoslezského kulmu rozsáhlá těžba jílových břidlic jako krytinového, obkladového a dlažebního materiálu. A právě především jílové břidlici, ať už štípatelné či ne, je věnována expozice v městském muzeu v Budišově nad Budišovkou, která byla díky pochopení Městského úřadu, ve spolupráci s Městským kulturním střediskem, otevřena v roce 1996 v nejstarší městské budově bývalého vodního mlýna. Oblast msz. Kulmu zaujímá přibližně rozlohu 3200 km² (cca mezi Olomoucí, Vrbnem pod Pradědem a Opavou).

Těžba břidlic v ní byla soustředěna především do andělskohorského a moravického souvrství. Kvalita nerostné suroviny, původně sedimentu, je určena zrnitostí, postavením ve vrásovém systému, anchimetamorfním postižením a následně saxonským oživením tektonického systému.

▪ **prvním zahájení těžby v oblasti z roku 1776 u Pustých Držkovic (Svoboných Heřmanic) se zmiňuje F. Němec (1949). V první polovině 19. století je v archivech podchycena těžba ba celé řadě ložisek (např. Velká Střelná 1832 aj.).**

První těžba se odehrávala v povrchových lomech a lůmcích. Snížená kvalita břidlice u povrchu a tuhé zimy v oblasti přinutily zvláště movité majitele k těžbě podzemním způsobem (Velká Střelná 1871). Protože jílová břidlice byla v pojetí horního zákona nevyhrazeným nerostem, každý majitel pozemku s touto nerostnou surovinou si těžbu i případný průzkum řídil sám. Hlavní rozvoj těžby v oblasti probíhal koncem 19. století. V této době pracovalo snad přes 2000 pracovníků.

Počátkem dvacátého století, kdy se objevil lehčí a levnější eternit, dochází k útlumu těžby. Přesto větší lomy a doly pokračují v těžbě až do 1. světové války. V období mezi dvěma světovými válkami dochází k obnově zničených dolů (např. doly ve Velké Střelné byly v roce 1931 odvodněny). V tomto období vznikla i Moravsko-slezská břidlicová jednota, která měla pro členství svá přísná pravidla. Během 2. světové války došlo na většině ložisek k útlumu těžby, některá z nich převzaly německé firmy (např. Velkou Střelnou firma Heinz, Tatzel und Co. Aj. - v tomto období zde pracovalo okolo 500 pracovníků, včetně válečných zajatců).

Po ukončení války bylo k ložiskům přiděleno národní správcovství. Vzhledem k odsunu původního obyvatelstva, které se živilo především postojem vládních organizací, dochází postupně k jeho likvidaci. V padesátých letech zůstává otevřeno pouze ložisko Zálužné (v údolí řeky Moravice). V roce 1971 se podařilo znovu otevřít ložisko Staré Oldřůvky (Lesní zátiší, Waldrieden). V sedmdesátých letech se zpracovává břidlicová drť v Nové Vésce na výrobu expanditů.

V roce 1988 byly zahájeny průzkumové práce na ložisku Hrubá Voda (štola Libor), 1990 v Jakartovicích (štola Hermína), 1991 v Nových Oldřůvkách, 1991 ve Svobodných Heřmanicích (drť na výrobu bonnských šindelů), 1992 na Velké Střelné (důl Jan) a 1994 v Klokočově (štola Marie). Expozice muzea dokumentuje historii fotografiemi, nářadím, vzorky, výrobky aj. Případní zájemci si ve zřízené štípnárně mohou naštípat libovolný formát krytiny, příp. i srdíčko z břidlice.